

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 6 Kasım 2019

İşsizlikle Mücadele Aracı Olarak Kredi Teşvikleri

Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak Malatya İş Dünyası ile Buluşma Programında işsizlikle mücadele konusunda “yeni” bir istihdam paketinin uygulamaya geçirileceğini “müjdeledi”. *İstihdam Odaklı İşletme Kredisi* diye anılan program ile, “*Kamu bankası olarak hizmet veren Vakıfbank, Halkbank ve Ziraat Bankası, istihdam yaratarak işsizlik sorununa çözüm üretebilecek firmalara 5 yıla kadar vadeyle kredi imkanı sağlayacak.... İlave istihdam başına kredi tutarı tekstil ve konfeksiyon için 100 Bin TL, diğer imalat sanayi sektörleri için 200 Bin TL olacak. İnşaat şirketleri de azami 2 yıla kadar anapara ödemesiz ve 5 yıla kadar vadeli olarak inşaatların tamamlanması için gereken tutar kadar kredi kullandırılabilirlerdir.*”

İşsizlikle mücadele ve istihdam artışı sağlamak üzere kredi genişleme politikası Türkiye koşullarında ne derece başarılı olabilir? İktisada Giriş ders kitapları kredi genişlemesinin *normal koşullarda* yatırımları uyaracağını ve dolayısıyla artan iş sahaları ve canlanan piyasa talebiyle birlikte istihdamın da artacağını dile getirmektedir. “İstihdam odaklı” olarak kurgulanacak kredi teşviklerinin de işsizlik oranının da gerileme yaratması beklenmelidir. Ama bu beklenti sadece ders kitaplarının, steril, “normal koşullarında” geçerlidir. Bu yazımda Türkiye’nin koşullarının ne derece “normal” olduğunu ve ilgili kredi teşvik paketinin olası istihdam sonuçlarını irdeleyeceğim.

Kredi Teşviki İlk Kez Değil

Öncelikle unutmayalım ki, Türkiye kredi teşviklendirilmesine dayalı iktisat politikalarını ilk kez kullanmıyor. Bilakis, sıcak para girişlerine dayalı dış borçlanma ve *kredi garanti fonu* altında kredi genişlemesi AKP ekonomi idaresinin şimdiye değin kullandığı en temel genişleyici politika aracı olarak tanınıyor. Örneğin 2016’dan başlayarak devreye sokulan *kredi garanti fonu* (KGF) uyarınca işletmelere 320 milyar TL’ye yakın kredi hacmi sağlanmış ve bu rakama şirketlerin olağandışı dış borçlanma olanakları da eklenince Türkiye milli geliri bir saman alevi gibi ivmelenmiş idi.

Ancak söz konusu dönemde yaşanan milli gelir ve istihdam artışlarının niteliğine baktığımızda büyümenin öncelikle inşaat sektörüne dayandırıldığını; istihdam artışlarının da çoğunlukla inşaat ve küçük hizmet sektörlerindeki geçici ve taşeronlaştırılmış faaliyetlerde yoğunlaştığı görülecektir. Nitekim (*mevsimsel etkilerden arındırılmış*) işgücü verileri 2016 ile 2018 arasında sağlanan toplam 1 milyon 760 bin kişilik istihdam artışının, 1 milyon 450 bininin inşaat ve hizmet sektörlerinden kaynaklandığını; söz konusu iki yılda sanayi istihdamının sadece 260 bin kişide kaldığını gösteriyor. Olağandışı kredi genişlemesine karşın elde edilen bu artış, işsizlik oranını düşürmeye yetmeyecek ve işsizlik oranı yüzde 11 – 10.5 patikasında sabit kalacaktır.

Nitekim, 2018 ile birlikte söz konusu saman alevi durgunlaşıp, Türkiye’nin uğradığı hukuk ve kuralsızlık tahribatı ile birleşince makroekonomik dengeler kökünden sarsılacak, yaşanan kur

şoku ve enflasyonist beklentilerin bozulması ile birlikte yatırımlar gerileyecek işsizlik oranı yüzde 13.8'e yükselecektir.

İstihdam Paketi de Yeni Değil

Oysa, daha iki yıl önce, ekonomide yaşanan bu yapay canlanmanın işsizlik oranında yeterince iyileşme sağlamadığı gerçeğini gören AKP ekonomi idaresi Şubat 2017'de "1.5 milyonluk dev istihdam paketini" uygulamaya koymaktaydı. Dönemin Çalışma Bakanı **Mehmet Müezzinoğlu**, "ciddi maliyet boyutu var ama istihdamı artırıyorsak göze alınır" dnyiyerek "15- 25 yaş arası kitle için, asgari ücretin yarısını 1 yıl boyunca devletin karşılayacağı; bir sonraki yılda da yüzde 25'ini üstleneceğini" müjdelemekteydi.

Söz konusu dönemden bugüne istihdam artışı şöyle dursun; TÜİK verilerine göre (mevsim etkilerinden arındırılmış) istihdam kaybı son iki yıl için 197 bin; son bir yılda ise 728 bin kişi olarak gerçekleşti.

İşsizliğin Niteliği

Sorunun bir de istihdamın kalitesi ve yaşanmakta olan işsizliğin "cinsiyet" ve "yaş" eşitsizliği de var kuşkusuz. Genç nüfusta işsizlik oranı 2016'dan, 2018 Temmuz'una yüzde 19.2'den 27.1'e sışradı. Yüksek eğitimli nüfus içinde işsizlik oranı ortalaması ise yüzde 14.2 oldu. Ancak bu oranın erkekler için yüzde 10.8 iken; kadın işgücü için yüzde 19.3 olduğunu görmekteyiz (lise mezunları için erkeklerde yüzde 11; kadınlarda yüzde 25!). Eğitimli iş gücünde kadınlara yönelik cinsiyet ayrımcılığı sadece işsizlik olarak değil; ücret eşitsizliğinde de kendini göstermekte. OECD verileri kadın emekçilerin ücretlerinin erkeklere göre yüzde 14.1 düzeyinde ayrımcılığa uğradığını belgelemekte.

İstihdamın arttırılması sorunu, Türkiye'de sadece ders kitaplarının "normal" koşullarının çok ötesinde anlamlar içermekte. Sıcak para akımlarının büyümesi ve kamu bankalarını görev zararlarına uğratma pahasına yaratılan ucuz kredi teşvikleriyle beklenen istihdam kazanımları, hukuksuzluk ve bürokrasisinde onarılmaz bir tahribat yaşamış olan Türkiye için hiç gerçekçi durmuyor.